

ROYAUME DE BELGIQUE

AVIS 33.121/2

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ÉTAT

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de la Justice, le 8 mars 2002, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas un mois, sur un avant-projet de loi "insérant un article 327bis dans le Code pénal", a donné le 27 mars 2002 l'avis suivant :

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 33.121/2

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 8 maart 2002 door de Minister van Justitie verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste een maand, van advies te dienen over een voorontwerp van wet "tot invoeging van een artikel 327bis in het Strafwetboek", heeft op 27 maart 2002 het volgende advies gegeven :

Examen du projet

Dispositif

Article 2

1. Tel que le texte en projet est rédigé et commenté dans l'exposé des motifs, il ne semble pas viser à sanctionner les plaisanteries de mauvais goût. En effet, la disposition en projet utilise le concept de "but de provoquer un sentiment sérieux de crainte d'un attentat", pour, selon l'exposé des motifs, "exiger une intention particulière", c'est-à-dire que "l'auteur doit commettre l'infraction dans le but de provoquer un sentiment de crainte auprès de la victime".

Il convient, dès lors, de revoir la disposition en projet en se référant aux notions utilisées dans les articles 327, 329 et 330 du Code pénal et dont l'interprétation est bien établie dans la jurisprudence. Ainsi, le terme de "menace" utilisé dans les articles, précités, du Code pénal, a été interprété comme exigeant "l'intention dans le chef de l'auteur de causer une impression de terreur à celui auquel la menace est adressée" ¹.

Si, au contraire, la volonté des auteurs du projet est d'incriminer non seulement les menaces réelles d'attentat contre les personnes et propriétés, mais aussi les plaisanteries d'un goût douteux qui pourraient être commises dans une période où l'opinion publique pourrait être sensible à des mouvements "de panique ou d'une psychose collective", il y a lieu de revoir la loi en projet afin de supprimer la référence à une intention particulière, à savoir que l'auteur de l'infraction doit commettre celle-ci "dans le but de provoquer un sentiment sérieux de crainte" auprès de la victime ².

⁽¹⁾ Cass. 19 janvier 1959, Pas. I, p. 503; Cass. 24 avril 1967, Pas. I, p. 1004; A. De Nauw, *Inleiding tot het Bijzonder recht*, 3e édition, Kluwer 2001, pp.74 à 76.

⁽²⁾ Comparez avec la proposition de loi "modifiant le Code pénal visant les fausses menaces d'attentat et réprimant plus sévèrement certaines formes d'empoisonnement", déposée par M. Thierry Giet (Doc. Parl., Chambre, n° 50 1530/001 - 2001/2002).

2. Le terme "répandu" utilisé dans la version française du projet ne traduit pas de manière appropriée l'intention de l'auteur. Le terme "diffuser" doit lui être préféré. Il est, par ailleurs, utilisé dans l'exposé des motifs.

3. Le Conseil d'Etat s'interroge sur la portée qu'il convient de donner à la notion de "substance qui donne uniquement l'impression d'être dangereuse".

Si l'intention de l'auteur est d'insister sur la simple apparence dangereuse de la substance diffusée, il y a lieu de corriger le texte français pour en assurer la concordance avec le texte néerlandais.

4. Comme en a convenu la fonctionnaire déléguée, si la substance ainsi diffusée se révèle être réellement dangereuse ou nuisible pour la santé, il s'agira d'une autre infraction. A cet égard, le Conseil d'Etat s'interroge sur l'applicabilité d'autres dispositions du Code pénal tels que les articles 397, 402 et 405, dès lors que la substance diffusée serait de nature à provoquer la mort ou, à tout le moins, d'altérer gravement la santé. En effet, ces dispositions recourent au concept d'"administrer une substance", concept qui a été interprété par la Cour de cassation comme signifiant "faire prendre ou absorber une substance à autrui, de n'importe quelle manière, mais implique une action volontaire" ³ et qui pourrait ne pas recouvrir nécessairement le comportement visé ci-dessus.

⁽³⁾ Cass. 24 octobre 1938, Pas., p. 332; Cass. 3 septembre 1986, Pas. 1987, p. 14.

Onderzoek van het ontwerp

Dispositief

Artikel 2

1. Zoals de ontworpen tekst geredigeerd is en van commentaar voorzien is in de memorie van toelichting, lijkt de strekking ervan niet te bestaan in de bestraffing van misplaatste grappen. In de ontworpen bepaling wordt immers het begrip "met het oogmerk ernstige gevoelens van vrees teweeg te brengen voor een aanslag" gebezigd, waarbij "een bijzonder opzet (vereist wordt)", namelijk : "De dader moet het misdrijf plegen met het oogmerk gevoelens van vrees teweeg te brengen in hoofde van het slachtoffer".

De ontworpen bepaling dient derhalve te worden herzien, waarbij wordt verwezen naar de begrippen die gebruikt worden in de artikelen 327, 329 en 330 van het Strafwetboek en waarvan de interpretatie behoort tot de vaste rechtspraak. Zo is de term "bedreiging", die in de voormelde artikelen van het Strafwetboek gebezigd wordt, uitgelegd in die zin dat "het inzicht (moet bestaan) om gevoelens van schrik teweeg te brengen in hoofde van de persoon die bedreigd wordt" ¹ .

Indien het daarentegen de wil van de stellers van het ontwerp is niet alleen de reële bedreigingen met een aanslag op personen of eigendommen te bestraffen, maar ook de grappen van twijfelachtig allooi die zouden kunnen worden uitgehaald tijdens een periode waarin de publieke opinie gevoelig zou kunnen zijn voor "paniek en massapsychose", dient de ontworpen wet te worden herzien, waarbij de verwijzing naar een bijzonder opzet, te weten dat de dader het strafbaar feit moet plegen "met het oogmerk ernstige gevoelens van vrees teweeg te brengen" bij het slachtoffer ², wordt weggelaten.

⁽¹⁾ Cass. 19 januari 1959, Arr. Cass., blz. 400; Cass. 24 april 1967, Arr. Cass., blz. 1034; A. De Nauw, Inleiding tot het Bijzonder recht, 3de uitgave, Kluwer 2001, blz. 74 tot 76.

⁽²⁾ Vergelijk met het voorstel van wet "tot wijziging van het Strafwetboek met betrekking tot de valse bedreigingen met aanslagen en tot strengere bestraffing van bepaalde vormen van vergiftiging", ingediend door de heer Thierry Giet (Gedr. St., Kamer, nr. 50 1530/001-2001/2002).

2. De term "répandu", die gebezigd wordt in de Franse versie van het ontwerp, geeft niet op een gepaste wijze de bedoeling van de steller ervan weer. De voorkeur dient te worden gegeven aan de term "diffuser". Die term wordt trouwens in de memorie van toelichting gebruikt.

3. Het is de Raad van State niet duidelijk wat de strekking is van het begrip "stoffen die louter de indruk wekken gevaarlijk te zijn".

Indien het de bedoeling van de steller van het ontwerp is er de nadruk op te leggen dat het voldoende is dat de verspreide stof er gevaarlijk uitziet, dient de Franse tekst te worden aangepast zodat hij in overeenstemming wordt gebracht met de Nederlandse tekst.

4. De gemachtigde ambtenaar is het ermee eens dat het om een ander strafbaar feit gaat als de aldus verspreide stof werkelijk gevaarlijk of schadelijk voor de gezondheid blijkt te zijn. In dit verband plaatst de Raad van State vraagtekens bij de toepasselijkheid van andere bepalingen van het Strafwetboek, zoals de artikelen 397, 402 en 405, doordat de verspreide stof de dood zou kunnen teweegbrengen of, op zijn minst, de gezondheid ernstig zou kunnen schaden. In deze bepalingen wordt immers gebruik gemaakt van het begrip "toedienen van een stof", een concept dat door het Hof van Cassatie uitgelegd is in die zin dat het "wil zeggen een zelfstandigheid (lees : stof) op om het even welke wijze doen nemen of opslorpen, maar dat het enkel een vrijwillige daad behelst"³, en dat niet noodzakelijkerwijs de hierboven bedoelde gedraging behelst.

⁽³⁾ Cass. 24 oktober 1938, Arr. Cass., blz. 221; Cass. 3 september 1986, Arr. Cass. 1986-1987, blz. 16.

La chambre était composée de

De kamer was samengesteld uit

Messieurs
de Heren

Y. KREINS,

président de chambre,
kamervoorzitter,

P. LIÉNARDY,
J. JAUMOTTE,

conseillers d'Etat,
staatsraden,

F. DELPÉRÉE,

assesseur de la section de législation,
assessor van de afdeling wetgeving,

Madame
Mevrouw

B. VIGNERON,

greffier,
griffier.

Le rapport a été présenté par Mme P. VANDERNACHT, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par Mme A.-F. BOLLY, référendaire adjoint.

Het verslag werd uitgebracht door Mevr. P. VANDERNACHT, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door Mevr. A.-F. BOLLY, adjunct-referendaris.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. P. LIÉNARDY.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. P. LIÉNARDY.

LE GREFFIER - DE GRIFFIER,

LE PRÉSIDENT - DE VOORZITTER,

B. VIGNERON

Y. KREINS